

Fundusze Europejskie

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

**Zasady horyzontalne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego
2021-2027**

**7 maja 2025 r., Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
W Lublinie.**

Prawo krajowe i unijne z którego wynika konieczność realizacji zasad horyzontalnych:

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (tzw. Rozporządzenie ogólne)

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.

Karta Praw Podstawowych przyjęta i podpisana 7 grudnia 2000 r. w Nicei.

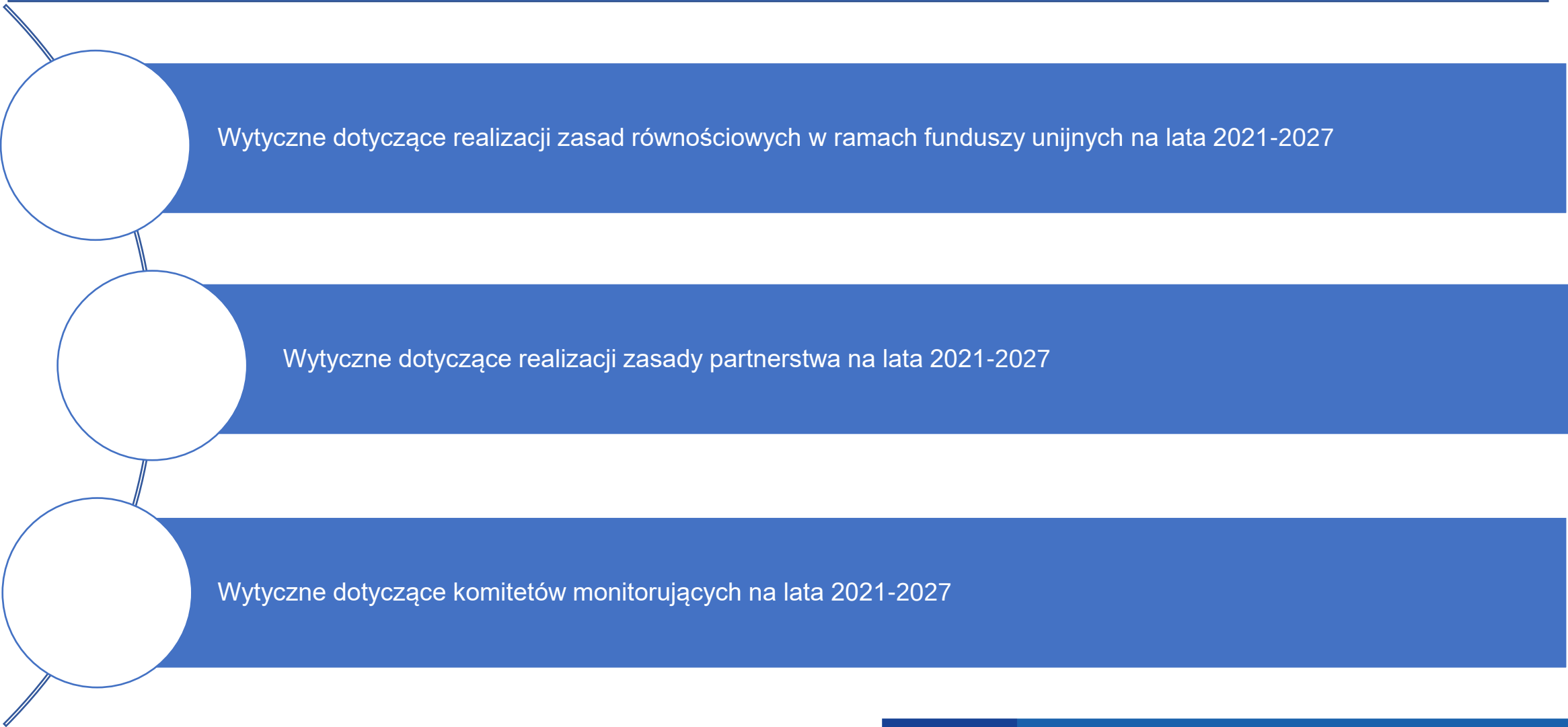
Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych z dnia 19 kwietnia 2019 r.

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.

Ustawa o organizacjach pracodawców z dnia 23 maja 1991 r.

Wytyczne, z których wynika konieczność realizacji zasad horyzontalnych:

Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

Wytyczne dotyczące realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027

Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027

Zasady horyzontalne wymienione zostały w artykule 9 rozporządzenia ogólnego i są wdrażane horyzontalnie na wszystkich etapach realizacji funduszy UE.

Rozróżniamy w tym zakresie następujące zasady horyzontalne:

- zasadę równości kobiet i mężczyzn;
- zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
- zasadę partnerstwa,
- zasadę zrównoważonego rozwoju,
- zasadę DNSH, która oznacza „nie wyrządzaj znaczącej szkody dla środowiska”.

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027 zawarte w przepisach UE

Art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej – wskazuje, że UE „zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami oraz ochronę praw dziecka”

Zgodnie z art. 9 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. „Państwa członkowskie i Komisja podejmują odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programów. W procesie przygotowywania i wdrażania programów należy w szczególności wziąć pod uwagę zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.”

Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 zobowiązała się do przestrzegania zasad horyzontalnych na wszystkich etapach jego realizacji tj.: przygotowania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli.

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027 zawarte w Konstytucji RP

Konstytucja RP art. 33: „Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagrodzenia za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń” .

Karta Praw Podstawowych

- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej to zbiór najważniejszych praw i obowiązków obywatelskich podpisany 7 grudnia 2000 r. Moc wiążąca dokumentu została mu nadana przez Traktat Lizboński 13 grudnia 2007 r., który wszedł w życie 1 grudnia 2009 r.
- Poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych (KPP) Unii Europejskiej w procesie wdrażania funduszy stanowi jeden z horyzontalnych warunków podstawowych;
- Odniesienia do KPP znajdują się również w rozporządzeniach szczegółowych 2021/1057 ws. EFS+ oraz 2021/1058 ws. EFRR i FS;
- Art. 8 ust. 1 rozp. ws. EFS+ przesądza, że wszystkie operacje EFS+ powinny być wybierane i wdrażane z poszanowaniem Karty praw podstawowych (KPP) Unii Europejskiej, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami zawartymi w rozporządzeniu ogólnym;
- Natomiast motyw 5 rozp. ws. EFRR i FS wskazuje, iż przy wdrażaniu EFRR i Funduszu Spójności należy przestrzegać zasad horyzontalnych określonych w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 TFUE, w tym zasad pomocniczości i proporcjonalności określonych w art. 5 TUE, z uwzględnieniem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- IZ FEL wdrażając Program zapewnia poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty Praw Podstawowych.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych – to międzynarodowy dokument opisujący prawa osób z niepełnosprawnościami w kategoriach praw człowieka, a także obowiązki Państw związane z zapewnieniem tych praw i ich przestrzeganiem. Przestrzeganie zapisów ma przyczynić się do poprawy sytuacji życiowej osób z niepełnosprawnościami poprzez umożliwienie im korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności na równi z innymi osobami. Dokument został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku. Ratyfikowany przez Polskę 6 września 2012 r.

IZ FEL wdrażając Program zapewnia poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027

Potwierdzeniem realizacji zasad horyzontalnych są zapisy Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 zatwierdzonego przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą nr C(2022)8382 z dnia 24 listopada 2022 roku.

„Wszystkie inwestycje w infrastrukturę i rozwój usług edukacyjnych, społecznych i zdrowotnych będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzem Ogólnym 5 i uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność ze strategią deinstytucjonalizacji oraz odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą praw podstawowych, Europejskim filarem praw socjalnych i Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030. Rezultaty projektów będą dostępne dla wszystkich z poszanowaniem ww. zasad, a treść projektów nie będzie dyskryminacyjna.”

Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów.

Działania prewencyjne podjęte przez IZ FEL 2021-2027 w celu wyeliminowania ryzyka otrzymania dofinansowania przez JST naruszające zasady horyzontalne

Klauzula zawarta w Programie „Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i beneficjentom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060. W przypadku, gdy beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiekolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia nr 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie może być udzielone” oznacza, że naruszenie lub nieprzestrzeganie zasady niedyskryminacji jest równoważne z wyłączeniem możliwości ubiegania się JST o wsparcie ze środków Unii Europejskiej. Pozostawienie w projekcie wnioskodawcy, który nie przestrzega przepisów antydyskryminacyjnych, stanowi przesłankę do negatywnej oceny wniosków o dofinansowanie składanych przez takie JST zarówno indywidualnie jak i w formule porozumień czy stowarzyszeń. W przypadku utrzymania aktów prawnych o charakterze dyskryminującym, projekty takiego JST, w tym też projekty partnerskie, w których jest on Liderem lub Partnerem, utracą możliwość uzyskania dofinansowania. Pozostali Partnerzy zachowują natomiast prawo do ubiegania się o dofinansowanie projektów, o ile nie złożą projektu partnerskiego wspólnie z tym JST.

Kryteria oceny w Programie

Instytucje ogłaszające nabór, zgodnie z regulaminami naborów, zobowiązane są do stosowania następujących kryteriów podczas procedury oceny projektów m.in. kryterium antydyskryminacyjnego:

1. Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i Wnioskodawcom/Partnerom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art.9 ust.3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060;
2. Projekt jest zgodny z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.);
3. Projekt jest zgodny z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r. (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str. 391),;
4. Przestrzeganie zasad równości kobiet i mężczyzn (art. 9 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060);
5. Przestrzeganie zasad niedyskryminacji, w tym zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (2021/1060);
6. Projekt jest zgodny ze standardem minimum realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn (EFS+);
7. Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czynić poważnych szkód” (art. 9 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060).

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (1):

Przyjęte kryterium oznacza, że naruszenie lub nieprzestrzeganie zasady niedyskryminacji jest równoważne z wyłączeniem możliwości ubiegania się takiego JST o wsparcie dla projektów ze środków UE. Pozostawienie w projekcie jako wnioskodawcy, który nie przestrzega przepisów antidyskryminacyjnych, stanowi przesłankę do negatywnej oceny wniosków o dofinansowanie składanych przez takie JST i zarówno indywidualnie jak i w formule porozumień międzygminnych czy stowarzyszeń. W przypadku utrzymania aktów prawnych o charakterze dyskryminującym, projekty takiego JST, w tym też projekty partnerskie, w których jest on Liderem lub Partnerem, utracą możliwość uzyskania dofinansowania. Pozostali Partnerzy zachowują natomiast prawo do ubiegania się o dofinansowanie projektów, o ile nie złożą projektu partnerskiego wspólnie z tym JST.

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (2):

Ocenie podlegać będzie zgodność projektu z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Konwencja uchwalona została przez ONZ **13 grudnia 2006 r.** W Polsce weszła w życie **25 października 2012 r.**

Konwencja to zdecydowanie więcej niż dostępność:

Przykład:

Artykuł 20 Mobilność

Państwa Strony podejmą skuteczne środki celem umożliwienia osobom niepełnosprawnym mobilności osobistej i możliwie największej samodzielności w tym zakresie, między innymi poprzez:

(a) ułatwianie mobilności osób niepełnosprawnych, w sposób i w czasie przez nie wybranym i po przystępnej cenie

Przykład: Artykuł 21 Wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji

Państwa Strony podejmą wszelkie odpowiednie środki, aby osoby niepełnosprawne mogły korzystać z prawa do wolności wypowiedzania się i wyrażania opinii, w tym wolności poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów, na zasadzie równości z innymi osobami i poprzez wszelkie formy komunikacji, według ich wyboru, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 niniejszej konwencji, między innymi poprzez:

a) dostarczanie osobom niepełnosprawnym informacji przeznaczonych dla ogółu społeczeństwa, w dostępnych dla nich formach i technologiach, odpowiednio do różnych rodzajów niepełnosprawności, na czas i bez dodatkowych kosztów.

Oceniamy kryterium (3)

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Ocenie podlegać będzie zgodność projektu z Kartą, tj. czy m.in.:
zapisy wniosku o dofinansowanie dotyczące zakresu oraz sposobu realizacji projektu nie stoją
w sprzeczności z wymogami Karty PP.

Podstawa prawna – prawa człowieka

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Art.6 (1) Traktatu o Unii Europejskiej

Karta ma moc prawną równą traktatom

Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 roku, w brzmieniu dostosowanym 12 grudnia 2007 roku w Strasburgu, która ma taką samą moc prawną jak Traktaty

Oceniamy kryterium (3)

Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań **w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą Praw Podstawowych UE** (KPP UE), Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030

„Zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060, realizacja Celu przyczyni się do spełnienia postanowień **KPP UE –w szczególności w obszarze poszanowania różnorodność kulturowej (art. 22)**.
Realizowane działania prowadzić będą do wzmocnienia roli kultury i turystyki jako obszarów stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy

Karta Praw Podstawowych UE – artykuł 22

Różnorodność kulturowa, religijna i językowa

Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (4)

Zasada równości kobiet i mężczyzn

Ocenie podlegać będzie zgodność projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn, tj. czy m.in.: przeprowadzono wystarczającą analizę zgodności projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn, w przypadku, gdy w analizie zdiagnozowano nierówności w zakresie dostępu kobiet i mężczyzn do produktów i usług projektu: czy w projekcie zaplanowano działania, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu.

Zasada równości kobiet i mężczyzn w Wytycznych równościowych

Przez zgodność z tą zasadą należy rozumieć zaplanowanie takich działań w projekcie, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie), stworzenie takich mechanizmów, aby **na żadnym etapie wdrażania projektu** nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć.

W projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego nie ma zastosowania standard minimum, czyli załącznik nr 1 do Wytycznych równościowych.

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (4)

Sprawdzać będziemy, czy:

Wszystkie elementy (produkty i usługi) składające się na przedmiot projektu, które nie zostaną uznane za neutralne, są dostępne dla wszystkich ich użytkowników oraz użytkowników i spełniają standardy: określone w Załączniku nr 2 (Standardy dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027) do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata lub indywidualne wskazane przez wnioskodawcę, właściwe dla danego typu inwestycji.

Oceniamy kryterium, czyli sprawdzać będziemy, czy:

W przypadku, gdy we wniosku o dofinansowanie stwierdzony zostanie neutralny charakter produktów i usług składających się na przedmiot projektu, to czy zostało to prawidłowo zidentyfikowane, tj. czy produkty i usług nie mają swoich bezpośrednich użytkowników i użytkowników

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (6)

Przez zgodność z tą zasadą należy rozumieć z jednej strony zaplanowanie takich działań w projekcie, które wpłyną na wyrównywanie szans płci będącej w gorszym położeniu (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie).

Z drugiej strony stworzenie takich mechanizmów, aby na żadnym etapie wdrażania projektu nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć.

We wniosku o dofinansowanie projektu powinny być zawarte informacje, które potwierdzają istnienie (albo brak istniejących) barier równościowych w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu (np. niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji, stereotypy płci)

- ❖ Czy któraś z tych grup znajduje się w gorszym położeniu, czy ma utrudniony dostęp do edukacji, zatrudnienia, szkolenia? (w tym aktualne liczby, procenty)
- ❖ Jakie są tego przyczyny ?
- ❖ Jeśli tak to czy zawarto działania odpowiadające na zidentyfikowane bariery równościowe w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu
- ❖ Czy działania niwelują wskazane bariery ?

Kryteria oceny w Programie

Oceniamy kryterium (7)

Sprawdzamy czy realizowane działania prowadzić będą do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska i poprawy jego jakości, w zgodzie z innymi politykami Unii i zasadą zrównoważonego rozwoju.

Dotyczy niewspierania ani nieprowadzenia działalności gospodarczej, która powoduje znaczące szkody dla któregokolwiek z celów środowiskowych w rozumieniu rozporządzenia w sprawie taksonomii.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn

Zasada równości kobiet i mężczyzn – wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki. To również stan, w którym kobiety i mężczyźni mają równy dostęp do korzystania z zasobów (np. środki finansowe, szanse rozwoju). Zasada ta ma gwarantować możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci. Jest to również uwzględnianie perspektywy płci w głównym nurcie wszystkich procesów i działań w ramach programów (tj. podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli programów).

- działania wyrównawcze polegają na preferencyjnym traktowaniu osób z tej grupy, która napotyka na szczególne bariery i ograniczenia utrudniające równy dostęp do zasobów i dóbr społecznych;
- każda decyzja czy działanie są zatem oceniane w odniesieniu do stopnia, w jakim wpływają na sytuację kobiet i mężczyzn, tj. czy przyczyniają się do eliminowania występujących nierówności czy też je pogłębiają.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn

Bariery równościowe:

- różnice w płacach kobiet i mężczyzn na równoważnych stanowiskach wykonujących tożsame obowiązki;
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy;
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych;
- niewystarczający system opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat lub opieki żłobkowej/przedszkolnej lub opieki instytucjonalnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Działania zapobiegające barierom równościowym:

- działania zaplanowane w projekcie, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie);
- podnoszenie wiedzy i świadomości w zakresie m.in. korzyści z zarządzania różnorodnością, kształtowania postaw menadżerskich kobiet, unikania stereotypów;
- zarządzanie równościowe obejmujące m.in. tam gdzie to zasadne, udział obu płci we wszelkiego rodzaju gremiach decyzyjnych, procedury i regulacje zapobiegające dyskryminacji, lobbingowi i molestowaniu w miejscu pracy, procedury związane z wynagradzaniem i awansami, by zapobiegać nierównościom;
- stosowanie równościowego języka, stosowanie żeńskich form.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Celem zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami jest **zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami na równi z innymi osobami pełnosprawnymi jednakowego dostępu do pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia, na jednakowych zasadach**. Zasada ta może być realizowana poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Są to narzędzia umożliwiające kompleksowe podejście do planowania i projektowania zarówno produktów, jak i odpowiedniego otoczenia, mając na celu promowanie społeczeństwa włączającego wszystkich obywateli. Generalnym celem tych działań jest zapewnienie, że wszystkie wydatki z funduszy europejskich będą przyczyniać się do zapewniania równych szans i nie będą sprzyjać jakiegokolwiek dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami.

Podstawowe pojęcia dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Osoba ze szczególnymi potrzebami

Osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Podstawowe pojęcia dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Przykłady osób ze szczególnymi potrzebami to m.in. osoby:

- na wózkach inwalidzkich, poruszające się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się,
- niewidome i niedowidzące,
- głuche i słabosłyszzące,
- głuchoniewidome,
- z niepełnosprawnością intelektualną i doświadczające choroby psychicznej,
- starsze i osłabione chorobami,
- kobiety w ciąży, opiekunowie z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi, (z zakupami, z psem na smyczy),
- o nietypowym wzroście (w tym również dzieci)

Podstawowe pojęcia dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Osoba ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność – oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, **w oddziaływaniu z różnymi barierami**, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

(Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. 2021, poz. 573)

Podstawowe pojęcia dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy osobom o różnych potrzebach funkcjonalnych, to jednak **efekty takich projektów** (na przykład przebudowa skrzyżowania, nowa aplikacja mobilna, remont budynku, nowy tabor/ środki transportu w komunikacji zbiorowej) **będą służyć różnym użytkownikom**, również osobom z niepełnosprawnościami.

Należy więc uwzględnić w przypadku tych inwestycji **uniwersalne projektowanie** lub jeśli to niemożliwe –**racjonalne usprawnienia**.

Dostępność

Uniwersalne projektowanie

Etap planowania

Dotyczy otoczenia oraz wszystkich korzystających z projektu lub kontrolujących projekty, np. wejście do budynku bez barier, zakup autobusów niskopodłogowych

Racjonalne usprawnienia

Etap realizacji

Dotyczy tylko osób z niepełnosprawnościami, np. zbudowanie pochylni, instalacja podnośnika

Koncepcja uniwersalnego projektowania

- projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania;
- uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne;
- koncepcja uniwersalnego projektowania jest realizowana przez zastosowanie co najmniej standardów dostępności.

Reguły uniwersalnego projektowania

- użyteczność dla osób o różnej sprawności;
- elastyczność w użytkowaniu;
- proste i intuicyjne użytkowanie;
- czytelna informacja;
- tolerancja na błędy;
- wygodne użytkowanie bez wysiłku;
- wielkość i przestrzeń odpowiednie dla dostępu i użytkowania;
- percepcja równości.

Standardy dostępności

Standardy dostępności stanowiące załącznik do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 zostały opracowane jako pomoc dla Beneficjentów we właściwym przygotowaniu projektów. Stanowią zestawienie minimalnych wymagań w obszarach m.in. :

- szkoleń;
- edukacji;
- informacji i promocji;
- cyfryzacji;
- transportu;
- architektury.

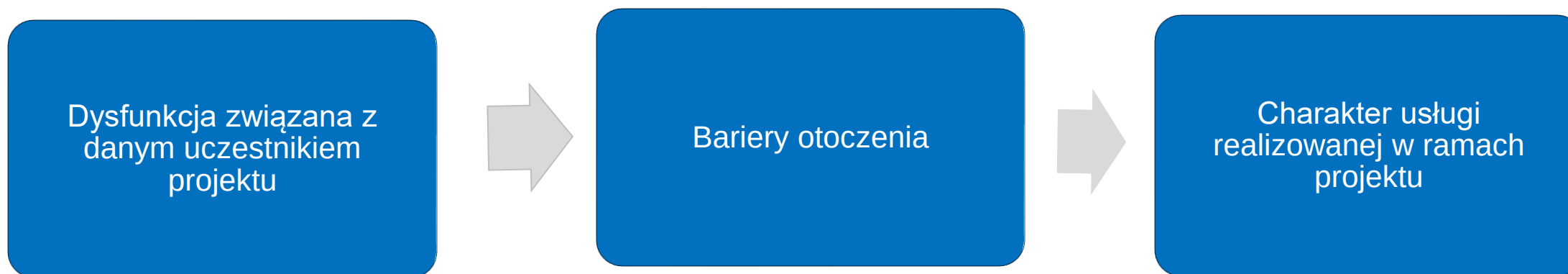
Racjonalne usprawnienia

Konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, **rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku**, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami **możliwości korzystania** w pełni z praw człowieka i podstawowych wolności **na zasadzie równości z innymi osobami**.

Projekty w ramach FEL 2021-2027 mają zapewnić możliwość korzystania ze wsparcia w projektach osobom z niepełnosprawnościami, których nie przewidziano na etapie planowania projektu.

Odmowa skorzystania z MRU to dyskryminacja.

Każde racjonalne usprawnienie wynika z relacji trzech czynników:

Racjonalne usprawnienia

Przykładowy katalog racjonalnych usprawnień:

- koszt specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- dostosowanie architektoniczne budynków niedostępnych (montaż platform, wind, podnośników);
- dostosowanie infrastruktury komputerowej (zakup/wypożyczenie drukarek, materiałów w alfabecie Braille'a, programów powiększających, mówiących);
- dostosowanie akustyczne (zakup pętli indukcyjnej, systemów FM);
- asystent tłumaczący na język łatwy;
- asystent osoby z niepełnosprawnością;
- tłumacz języka migowego;
- alternatywne formy przygotowania materiałów projektowych;
- wydłużony czas wsparcia (konieczność wolniejszego tłumaczenia na język migowy, wolnego mówienia).

Racjonalne usprawnienia

Decyzję w sprawie finansowani MRU podejmuje Instytucja Zarządzająca będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu, biorąc pod uwagę zasadność i racjonalność poniesienia dodatkowych wydatków.

- Kwota wydatków poniesionych tytułem racjonalnych usprawnień, to maksymalnie 15 000 złotych na uczestnika. Wchodzi ona do podstawy wyliczenia przysługujących na etapie rozliczenia kosztów pośrednich, a tym samym wpłynie na zwiększenie możliwych do rozliczenia kosztów pośrednich w tymże projekcie;
- Wzrost wartości projektu, może oznaczać konieczność podpisania aneksu do umowy oraz zmiany harmonogramu płatności.

Zastosowanie zasady równości szans i niedyskryminacji w tym dostępności - przykładowe aspekty

- Działania z zakresu turystyki i kultury, infrastruktury transportu publicznego itp. muszą odpowiadać na potrzeby różnych grup osób, w tym OzN, osób starszych, opiekunów z dziećmi, osób starszych;
- tworzenie miejsc dostępnych, bezpiecznych oraz wpływających na socjalizację i integrację ludzi ze wszystkich środowisk w różnym wieku, płci, rasy lub pochodzenia etnicznego, religii, światopoglądu, niepełnosprawności lub orientacji seksualnej;

Zasada partnerstwa

Zasada partnerstwa wyrażona w art. 8 ust. 2 oraz motywie 14 preambuły rozporządzenia ogólnego – podkreśla kluczową rolę zasady partnerstwa we wdrażaniu funduszy unijnych, wagę podejścia opartego na wielopoziomowym zarządzaniu. Oznacza również współpracę i udział szerokiego grona przedstawicieli społecznych i gospodarczych w realizacji programu regionalnego na wszystkich jego etapach, tj. programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia ogólnego do katalogu partnerów zalicza co najmniej następujące grupy partnerów:

- władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne,
- partnerów gospodarczych i społecznych,
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji,
- w stosownych przypadkach, organizacje badawcze i uniwersytety.

Partnerstwo działa zgodnie z zasadą wielopoziomowego zarządzania i podejściem oddolnym. Państwo członkowskie angażuje partnerów w przygotowanie UP, a także w cały proces przygotowania, wdrażania i ewaluacji programów m.in. przez ich udział w Komitetach Monitorujących.

Zasada partnerstwa

- Celem partnerstwa jest poprawa efektywności i skuteczności wdrażania funduszy polityki spójności UE na lata 2021-2027.
- Wszyscy uczestnicy tego procesu wzajemnie się uzupełniają, a dzięki współpracy powstaje efekt synergii i wartość dodana, niemożliwa do osiągnięcia w przypadku działań podejmowanych indywidualnie. Partnerstwo stanowi integralny element procesu budowy kultury dialogu społecznego i partycypacji społecznej oraz podlega stałej ewolucji i adaptacji do potrzeb wszystkich jego uczestników.

Zasada partnerstwa

Zakres przedmiotowy współpracy oraz konfiguracja zaangażowanych w nią podmiotów są uwarunkowane przede wszystkim:

- zakresem wsparcia przewidzianego w ramach poszczególnych programów,
- specyfiką poszczególnych partnerów, z uwagi na różne uregulowania prawne dotyczące ich statusu oraz potencjał, jaki wnoszą do procesu realizacji polityki spójności UE, szczególnie w zakresie wiedzy i doświadczenia dotyczących obszarów i grup wspieranych ze środków funduszy polityki spójności UE,
- standardem realizacji zasady partnerstwa, które wskazują państwom członkowskim ogólne podstawy wdrażania tej zasady zawarte są w kodeksie partnerstwa czyli – rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Przykłady dobrych praktyk:

- kierowanie przez IZ do konsultacji z partnerami wchodzącymi w skład KM projektu Szczegółowego Opisu Priorytetów, kryteriów wyboru projektów;
- wykorzystywanie dedykowanego danemu KM narzędzia (np. portalu) służącego m.in. publikacji dokumentów kierowanych do konsultacji z członkami i obserwatorami KM, w tym partnerami;
- powoływanie przy KM grup roboczych: stałych (np. do spraw efektywności programu) i doraźnych, które stanowią wsparcie merytoryczne w pracach prowadzonych przez KM;
- organizowanie przed posiedzeniem KM spotkań z partnerami np. w formie warsztatów/ grup roboczych w celu omówienia i wcześniejszego przedyskutowania zagadnień, które będą przedmiotem posiedzenia;
- organizowanie sesji wyjazdowych i wizyt studyjnych dla członków KM jako narzędzi podnoszących aktywność partnerów i wzmacniających ich współpracę.

Zasada partnerstwa

Udział partnerów w realizacji zasady partnerstwa ma miejsce również w FEL 2021-2027 poprzez:

- opiniowanie projektów Programu i następnie jego zmian,
- opiniowanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów w ramach KM FEL 2021-2027,
- uczestnictwo w pracach KM FEL 2021-2027 i grupach roboczych powołanych w jego ramach,
- uczestnictwo w procesie ewaluacji polityki spójności (w zakresie wynikającym z obowiązków w KM FEL 2021-2027).

Budowanie potencjału partnerów

W związku z powyższym zgodnie z zapisem w ustawie o działalności pożytku publicznego współpraca pomiędzy organami administracji publicznej i organizacjami pozarządowymi w sferze zadań publicznych odbywa się na zasadzie partnerstwa. Natomiast jakość partnerstwa i osiągnięcie oczekiwanej wartości dodanej z realizacji zasady partnerstwa zależy od poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia partnerów oraz ich zaplecza eksperckiego (zgodnie z zapisem wytycznych w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027).

Środki na wsparcie potencjału partnerów do realizacji zadań związanych z ich udziałem we wdrażaniu funduszy polityki spójności UE są zapewniane w ramach Pomocy Technicznej Programu.

Wsparcie potencjału partnerów ze środków PT ma na celu zapewnienie efektywnego angażowania tych podmiotów w proces przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu i może w szczególności przybrać następujące formy:

- wsparcie szkoleniowe,
- organizacja warsztatów,
- finansowanie działań służących tworzeniu sieci kontaktów, wymiany doświadczeń,
- finansowanie przygotowania ekspertyz, analiz, konsultacji ze środowiskiem,
- wkład w koszty udziału w spotkaniach, w tym udziału w posiedzeniach KM.

Przykłady realizacji zasady partnerstwa na poziomie Programu:

Członkowie Komitetu i ich Zastępcy, Obserwatorzy oraz Przedstawiciele KE wykonują nieodpłatnie swoje obowiązki związane z uczestnictwem w Komitecie i udziałem w jego pracach.

Członkowie Komitetu oraz ich Zastępcy mają prawo do zwrotu kosztów związanych ze swoim uczestnictwem w Komitecie.

Refundacja kosztów obejmuje:

- koszty przejazdu na posiedzenie Komitetu lub jego grupy roboczej,
- koszty zakwaterowania,
- koszty szkoleń Członków Komitetu lub ich Zastępców reprezentujących partnerów, organizowanych bez pośrednictwa Sekretariatu Komitetu (roczna kwota środków dostępnych na szkolenia wynosi do 5 000 zł brutto dla każdego z nich),
- koszty prowadzenia działań sieciujących z reprezentowanym środowiskiem dotyczących FEL 2021-2027 (partnerzy reprezentujący sektor niepubliczny),

IZ FEL finansuje koszty ekspertyz bądź tłumaczeń realizowanych na potrzeby Komitetu Monitorującego oraz koszty szkoleń organizowanych za pośrednictwem Sekretariatu KM.

Fundusze Europejskie

Zasada zrównoważonego rozwoju i zasada „DNSH”

Zrównoważony rozwój – definicja w Prawie Ochrony Środowiska

zrównoważony rozwój – to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, **gospodarczych i społecznych**, z zachowaniem **równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych**, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno **współczesnego pokolenia**, jak **i przyszłych pokoleń**

Zasada zrównoważonego rozwoju

Zasada zrównoważonego rozwoju (ZZR), to sposób działania równoważący aspekty:

- ❖ środowiskowe
- ❖ gospodarcze
- ❖ społeczne

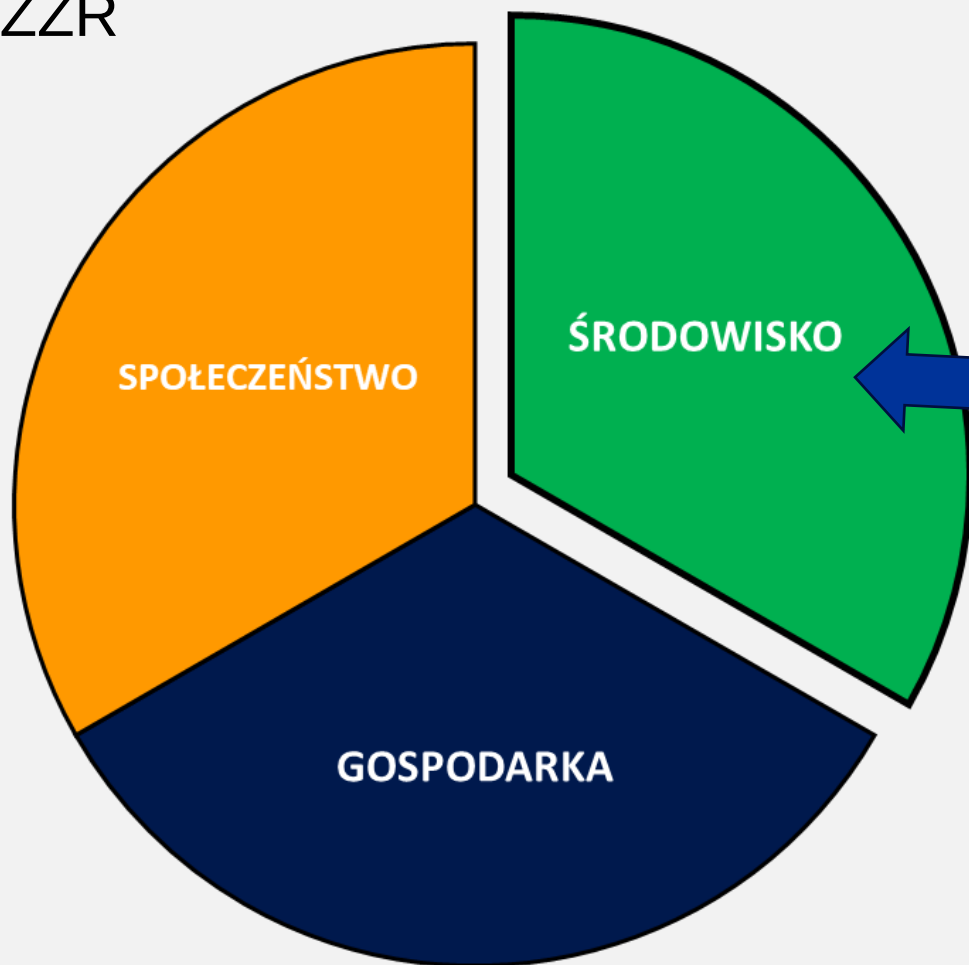
Zasada zrównoważonego rozwoju

Cele zrównoważonego rozwoju ONZ określa Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030

Zasada zrównoważonego rozwoju a DNSH

ZZR

DNSH stanowi zawężenie ZZR, odnosi się do rozwiązań w obrębie aspektu środowiskowego

Zasada DNSH

DNSH – ang. „do no significant harm”
(„nie czyn poważnych szkód”)

- ❖ nowa zasada horyzontalna
- ❖ dotyczy niewspierania ani nieprowadzenia działalności gospodarczej, która powoduje znaczące szkody dla któregokolwiek z celów środowiskowych w rozumieniu rozporządzenia w sprawie taksonomi
- ❖ zasada „nie czyn poważnych szkód” ≠ szkoda w środowisku czy poważna awaria w rozumieniu przepisów polskiego prawa

Cele środowiskowe zasady „DNSH”

**ŁAGODZENIE ZMIAN
KLIMATU**

**ADAPTACJA DO ZMIAN
KLIMATU**

**ZRÓWNOWAŻONE
WYKORZYSTANIE
ZASOBÓW WODNYCH
I MORSKICH**

**PRZEJŚCIE NA
GOSPODARKE
OBIEGU
ZAMKNIĘTEGO (GOZ)**

**ZAPOBIEGANIE
ZANIECZYSZCZENIU
I JEGO KONTROLA**

**OCHRONA
I ODBUDOWA
RÓŻNORODNOŚCI
BIOLOGICZNEJ
I EKOSYSTEMÓW**

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ŁAGODZENIE ZMIAN KLIMATU

działalność prowadzi do **znaczących emisji gazów cieplarnianych**

ROZWIĄZANIA:

- zapobieganie emisjom
- ograniczanie emisji
- pochłanianie gazów cieplarnianych
- rozwiązania energooszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

działalność prowadzi **do nasilenia niekorzystnych skutków warunków klimatycznych** (obecnych i przewidywanych w przyszłości), wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa

ROZWIĄZANIA:

- odpowiednie projektowanie i wykonawstwo
- zabezpieczenia na wypadek katastrof naturalnych
- systemy alarmowania
- zieleń
- retencja wody

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH I MORSKICH

- działalność **szkodzi dobremu stanowi / potencjałowi jednolitych części wód (JCW)**, w tym podziemnych i powierzchniowych
- działalność szkodzi dobremu stanowi środowiska wód morskich

ROZWIĄZANIA:

- utrzymanie oraz poprawa jakości i ilości wód
- dobre warunki dla organizmów wodnych
- zapobieganie, ograniczanie, usuwanie zanieczyszczeń z wód i terenów zależnych od wód
- zrównoważone pobory wód
- rozwiązania wodooszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKE OBIEGU ZAMKNIĘTEGO

- działalność prowadzi do **znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów** lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu **zasobów naturalnych** (nieodnawialnych źródeł energii, surowców, wody, gruntów) na co najmniej jednym z etapów cyklu życia produktów, w tym pod względem trwałości produktów, ich naprawy, ulepszenia, ponownego użycia, recyklingu;
- działalność prowadzi do **znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów** (wyjątek – spalanie odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu); **lub**
- **długotrwałe składowanie odpadów** może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska

ROZWIĄZANIA:

- hierarchia postępowania z odpadami
- rozwiązania zasobo- i materiałoszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU I JEGO KONTROLA

- działalność prowadzi do **znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń** do powietrza, wody lub ziemi w porównaniu z sytuacją sprzed rozpoczęcia tej działalności

ROZWIĄZANIA:

- zapobieganie emisjom
- ograniczanie emisji
- kontrola i monitorowanie emisji
- procedury na wypadek awarii

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

OCHRONA I ODBUDOWA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I EKOSYSTEMÓW

- działalność w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów; lub
- działalność jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania UE (np. obszary Natura 2000, obszary UNESCO)

ROZWIĄZANIA:

- racjonalne korzystanie z przestrzeni
- utrzymanie, poprawa, odtwarzanie terenów naturalnych i półnaturalnych
- tworzenie nowych terenów zieleni
- ochrona gatunków rodzimych
- ochrona cennych obszarów i gatunków
- ograniczanie wycinki drzew i krzewów
- dbałość o krajobraz

ZASADA DNSH W FEL 2021-2027

Uchwała Nr CCCXCVIII/6960/2022 Zarządu
Województwa Lubelskiego z dnia 7 października
2022 roku w sprawie zatwierdzenia zmian do
Oceny pod kątem zasady DNSH projektu
programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego
2021-2027

https://rpo.lubelskie.pl/site/assets/files/2090423/locena_dnsh.pdf.

OCENA DNSH DLA PROJEKTU PROGRAMU FUNDUSZE EUROPEJSKIE
DLA LUBELSKIEGO 2021-2027

PECTORE **eco**

„Pectore – eco” Sp. z o.o.
ul. Dolnych Wałów 1 lok. 22
44-100 Gliwice

www.pectore-eco.pl

Gliwice, 12 marca 2022 r.

ZASADA DNSH W FEL 2021-2027

- wszystkie typy projektów w ramach FEL zostały poddane analizie w odniesieniu do każdego celu środowiskowego określonego w rozporządzeniu o taksonomii i ocenione jako zgodne z zasadą DNSH

OCENA DNSH DLA PROJEKTU PROGRAMU FUNDUSZE EUROPEJSKIE
DLA LUBELSKIEGO 2021-2027

PECTORE **eco**

„Pectore – Eco” Sp. z o.o.
ul. Dolnych Wałów 1 lok. 22
44-100 Gliwice

www.pectore-eco.pl

Gliwice, 12 marca 2022 r.

1

„Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czynić poważnych szkód” (art. 9 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060)”

- ❖ kryterium merytoryczne techniczne
- ❖ jest stosowane do weryfikacji wszystkich projektów infrastrukturalnych
- ❖ kryterium obligatoryjne – przyznanie wartości logicznej „TAK” jest warunkiem uzyskania wsparcia
- ❖ zasada ZR weryfikowana jest w odniesieniu celów, które dotyczą danego rodzaju projektów
- ❖ zasada DNSH weryfikowana jest z uwzględnieniem zapisów Oceny DNSH dla FEL 2021-2027
- ❖ jest sprawdzane przez eksperta, spełniającego wymagania dedykowane działaniu

„Wpływ na środowisko”

- kryterium trafności merytorycznej
- kryterium fakultatywne (punktowe) - spełnienie kryterium nie jest konieczne do przyznania dofinansowania
- kryterium dodatkowo punktuje działania podjęte na rzecz realizacji zrównoważonego rozwoju i zasady DNSH, w tym wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych rozwiązań technicznych i technologicznych, zastosowanie technologii przyjaznych środowisku przyrodniczemu (spełniających najwyższe istniejące normy na poziomie europejskim)
- punkty przyznawane są w oparciu o pytania pomocnicze dostosowane do specyfiki działania, w ramach którego przeprowadzany jest nabór wniosków
- jest weryfikowane przez eksperta, spełniającego wymagania dedykowane działaniu

Wniosek o dofinansowanie

W sekcji „Wpływ projektu na zasadę zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czyń poważnych szkód”:

- wnioskodawca odnosi się do celów zrównoważonego rozwoju, adekwatnych do zakresu projektu
- w ramach potwierdzenia spełnienia zasady „DNSH” wnioskodawca odnosi się do zapisów Oceny DNSH dla Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Formularz do wniosku o dofinansowanie w ramach FEL 2021-2027 w zakresie OOS

- ❖ Wnioskodawca określa w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji celów środowiskowych zasady „DNSH”
- ❖ Wnioskodawca przedstawia analizę oddziaływania projektu pod kątem znaczących szkód w odniesieniu do każdego z celów środowiskowych

Studium wykonalności - Tabela „Potencjał środowiskowy do realizacji wybranego wariantu realizacji projektu”

- ❖ Wnioskodawca opisuje zgodność wybranego wariantu z zasadą „DNSH”

Dokumentacja środowiskowa:

- ❖ Dokumenty z postępowania OOŚ
- ❖ Deklaracja RDOŚ potwierdzająca brak wpływu na obszary NATURA 2000
- ❖ Ocena wodnoprawna lub stanowisko dyrektora RZGW w sprawie braku wpływu na stan jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych

Dokumentacja techniczna i zezwolenia:

- ❖ projekt budowlany, operat wodnoprawny, projekt robót geologicznych i inne niezbędne dokumentacje do uzyskania zezwoleń
- ❖ pozwolenie na budowę/zgłoszenie robót budowlanych i inne decyzje, zgody niezbędne do rozpoczęcia procesu budowlanego, np. pozwolenie/zgłoszenie wodnoprawne, projekt robót geologicznych i inne

Dostępna konferencja

- Asystenci podczas konferencji;
- Tłumacz języka migowego;
- Pętla indukcyjna w sali konferencyjnej i salach warsztatowych;
- Strona www dostępna dla osób niewidomych;
- Formularz zgłoszeniowy dostępny dla osób niewidomych;
- Budynek dostosowany do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- Dostępna przestrzeń lunchowa (obniżone stoliki, dodatkowe wsparcie dla osób o specjalnych potrzebach);
- Materiały konferencyjne dostępne w powiększonym druku oraz w formacie elektronicznym;
- Dostępna audiodeskrypcja filmu prezentowanego podczas warsztatu konferencyjnego;
- Ekrany boczne – prezentacje.

Dostępne szkolenia

- Wytyczne dla wykładowców dotyczące dostępnych materiałów edukacyjnych;
- Platforma e-learningowa dostępna dla studentów z różnymi niepełnosprawnościami;
- Możliwość zdalnego uczestnictwa w zajęciach;
- Dostępne laboratoria (matematyka, inżynieria, nauki ścisłe);
- Uniwersalne projektowanie – zwiększenie dostępności dla wszystkich studentów.

Dostępne szkolenia

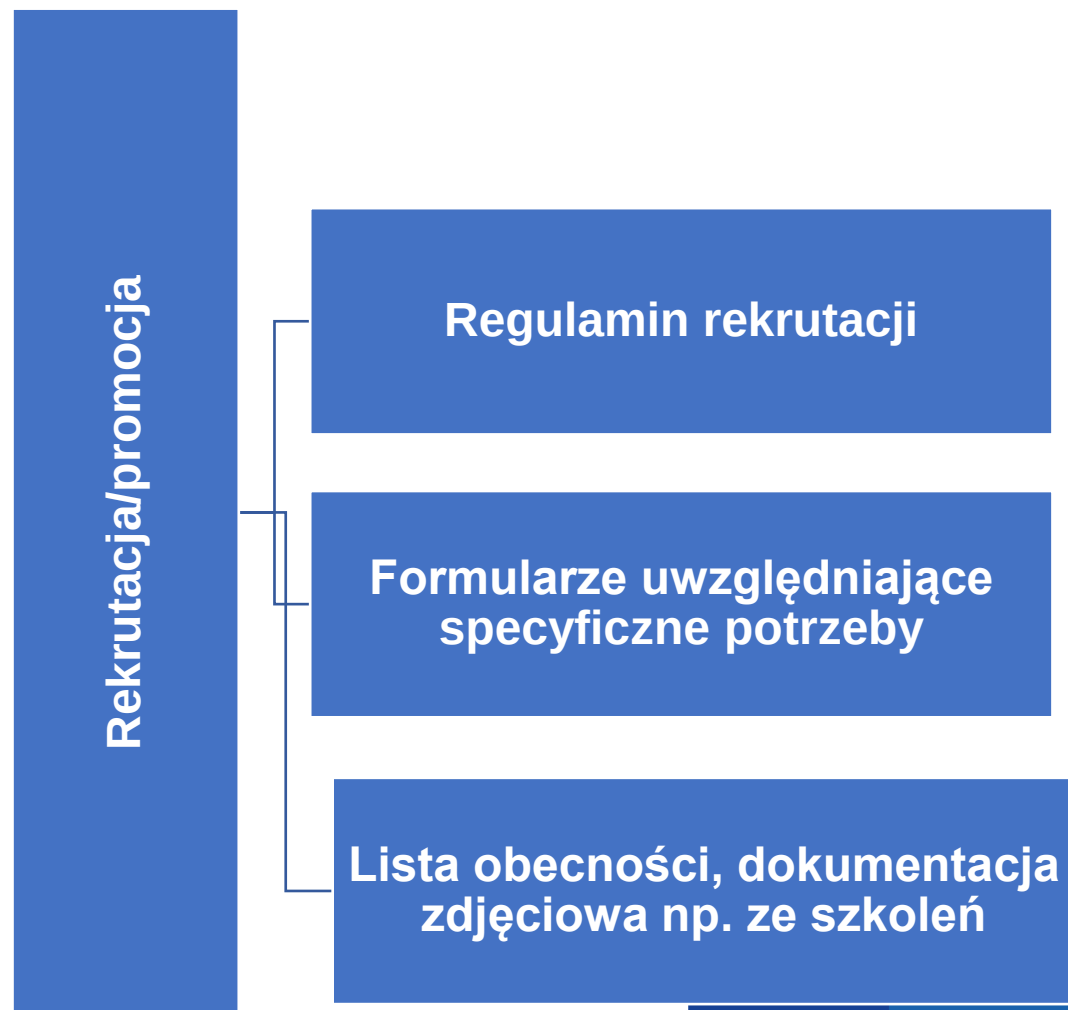
- Wytyczne dla wykładowców dotyczące dostępnych materiałów edukacyjnych;
- Platforma e-learningowa dostępna dla studentów z różnymi niepełnosprawnościami;
- Możliwość zdalnego uczestnictwa w zajęciach;
- Dostępne laboratoria (matematyka, inżynieria, nauki ścisłe);
- Uniwersalne projektowanie – zwiększenie dostępności dla wszystkich studentów.

Dostępne budynki i infrastruktura

- np. biuro projektu znajduje się w budynku z dostępem do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich;
- dostępność toalet z odpowiednimi udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami;
- montaż windy;
- zakup autobusów niskopodłogowych.

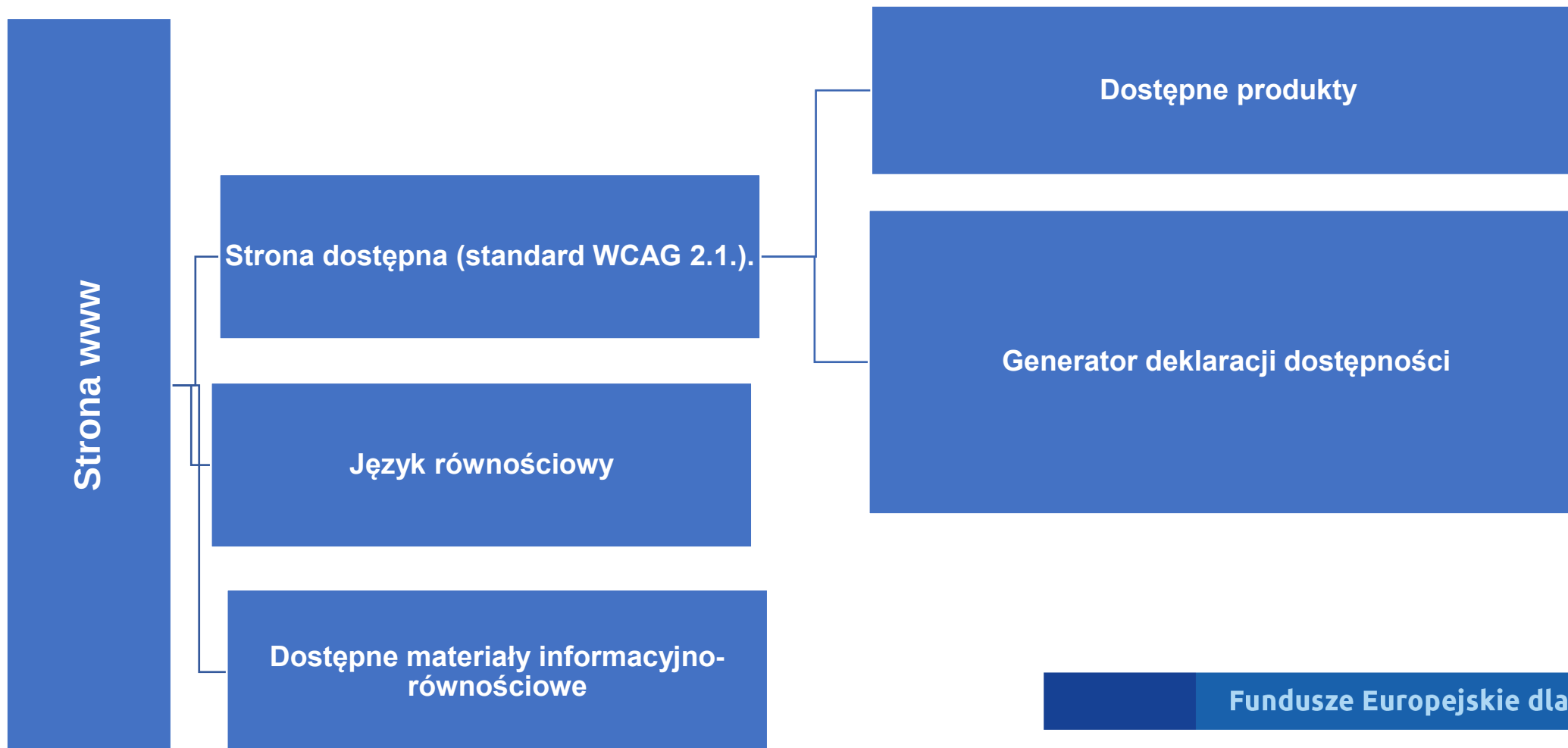
Dokumentacja potwierdzająca stosowanie zasad horyzontalnych

Dokumentacja potwierdzająca stosowanie zasad horyzontalnych

Dokumentacja potwierdzająca stosowanie zasad horyzontalnych

Rozliczanie projektu

Beneficjenci na mocy podpisanej umowy o dofinansowanie projektu są zobowiązani do wskazywania w części dotyczącej postępu rzeczowego z realizacji projektu, które z działań wynikających z polityki horyzontalnej zaplanowanych w ramach wniosku o dofinansowanie projektu zostały zrealizowane.

Zgodnie z zapisami „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych na lata 2021-2027” IZ lub inna, właściwa instytucja zobowiązuje beneficjenta do wykazania i opisanie we wniosku o płatność, które z działań zaplanowanych we wniosku o dofinansowanie projektu zostały już zrealizowane oraz w jaki sposób ich realizacja wpłynęła na sytuację osób z niepełnosprawnościami, a także na równość kobiet i mężczyzn lub innych grup wskazanych we wniosku o dofinansowanie projektu. Obowiązek opisanie tych działań powstaje tylko wówczas, gdy opisywany we wniosku o płatność projektu postęp rzeczowy i rozliczane w nim wydatki dotyczą działań, przy realizacji których powinny być stosowane zasady horyzontalne – zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu.

Kontrola projektu

Weryfikacja wydatków, może przybrać formę:

- kontroli składanego przez beneficjenta wniosku o płatność;
- kontroli projektu w miejscu jego realizacji.

Kontrola na miejscu sprawdza czy działania dotyczące zasad horyzontalnych zostały zrealizowane zgodnie z założeniami, określonymi we wniosku o dofinansowanie projektu i informacjami wskazanymi w złożonych do tej pory wnioskach o płatność.

Kontrola projektu

Zgodnie z zapisami „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych na lata 2021-2027” w ramach ogólnej kontroli projektów IZ lub inna, właściwa instytucja weryfikuje również zgodność projektu z zasadami równościowymi. IZ lub inna właściwa instytucja może także w dowolnym momencie zdecydować o przeprowadzeniu kontroli ad hoc, związanej wyłącznie z weryfikacją realizacji zasad horyzontalnych

W ramach kontroli weryfikuje się czy działania zostały zrealizowane zgodnie z:

- a) założeniami wniosku o dofinansowanie projektu;
- b) standardami dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027;
- d) informacjami wskazanymi przez beneficjenta we wniosku o płatność lub innymi równorzędnymi dokumentami.

Kontroli podlegają zarówno usługi jak i produkty (na przykład budynek, pojazd, strona internetowa, urządzenie, opracowany raport, szkolenie, konferencja, doradztwo itp.) wytworzone lub zakupione w ramach projektu.

Pomocne strony internetowe:

<https://funduszeue.lubelskie.pl/strony/zasady-horyzontalne/https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

[strony/o-funduszach/dokumenty/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciowych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027-1/](https://funduszeue.lubelskie.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciowych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027-1/)

<https://fra.europa.eu/pl/eu-charter>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Fundusze Europejskie
dla Lubelskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

